

Ko proizvodi istoriju?

Se}am se doga|aja od pre nekoliko godina, dok sam jo{ bila u osnovnoj {koli u Rimu, kada me je jedna devoj-ica od dvanaest godina, skoro gospo|ica, upitala: "Za{to postoje ratovi?". "Zato {to komanduju pogre{ni ljudi.", odmah je odgovorila devojka duge kose u dre-avom crvenom d`emperu. "Kada bi komandovale `ene, bilo bi mo`da bolje?". "Naravno da bi bilo bolje. Bacili bi u more sve bombe i topove." "Ni mu{karci ne `ele ratove", intervenisao je jedan mom-i}: "Moj deda je izgubio nogu u Rusiji i ka`e da bi mu bilo bolje da se rodio kao `ensko, tako ne bi ni i{ao u rat".

Ispri-ala sam ovu epizodu grupi `ena koje se poput mene, bave istorijom i zajedno smo poku{ale da se vratimo na izvori{te i razloge mo}i, milenijumima zasnovane na snazi oru`ja i isklju-ivanja `ena iz vlasti. Ona, koja je stvorila tehnike proizvodnje i prerade prirodnih materijala u korisne i slo`ene predmete, kuvanje i odr`avanje prehrambenih namirnica, produ`avaju}i `ivot zajednici i koja se izborila za presti`, mudrost i odgovornost, dok je zajednica mu{karaca bila posve}ena jednostavnijim, manje inventivnim i manje konstruktivnim aktivnostima.

Verujem da se veliki preokret u istoriji verovetno dogodio sa pojavom i potvr|ivanjem mu{karca *faber*, kome je strana `enstvenost i kome na`alost ne korespondira `ena *fabra*. Stvarno, zbog `ega `ena i kada je mudro vodila o transformisanju gline, vegetacije i materijala `ivotinjskog porekla, ne uspeva da postane *fabra*, koja }e vladati metalom, novim materijalom koji }e otvoriti put mnogim ~udesnim mogu}nostima? Za{to, mu{karc *faber* izra|uje motiku i sablju, plug i nakit, `ena ostaje zakovana pored razboja i lonca? Da li je to bilo pitanje izbora? Da li se radilo o nametanju? [ta je navelo `ene da od mu{karaca tra`e za{titu tla, da navedu njihovu znati`elju na prostore izvan granica, na avanturu koja }e ih voditi preko nepoznatih brda i planina, daju}i prednost susretima i sukobima s drugim ljudima i drugim zajednicama? Svakako nisu u pitanju biolo{ki i fiziolo{ki razlozi. Fragilnost i pla{lljivost su produkti istorije, nametnuti patrijarhalnom ideologijom. Muskulatura `ene postala je slabija samo zbog nedostatka ve`be. S druge strane, kada su `ene htele da razbiju logiku i ravnote`u patrijarhata i da ne dozvole da budu isklju-ene iz va`nih i odlu-uju}ih

akcija (kao anti-ke, italske ratnice na|ene u grobnici Belmonte, sa svojim ko~ijama i kopljima, ali i sa nakitom i ampulama s mirisom) dokazivale su da nisi ni bolje ni lo{ije od mu{kara, ~ak ni u njihovim vojnim ve{tinama, sve do hiljada `ena boraca u Pokretu otpora.

Tvrđnja da su `ene odbile rat s obzirom na prirodnu nenaklonjenost nasilju i agresivnosti nije sasvim ubedljiva. [ta to zna~i "prirodno"? Samo po biolo{koj i fiziolo{koj osnovi? Samo rasisti kreiraju istoriju na osnovu somatskih kategorija: Ovde crni, tamo beli, ovamo visoki, tamo niski, ovde `ene, tamo mu{karci. Agresivni sadr`aj koji postoji u svima nama nije izmerljiv i izra`ava se isklju~ivo na osnovu okolnosti koje nas uslovljavaju. @ene ne nose u sebi manje nasilja od mu{kara: jedino su, u istorijskom smislu, vi{e naviknute da ga podnose i da ispoljavaju nasilje na indirektan i uvijen na~in. To {to nisu koristile oru`je je verovatno zato {to ga nikad nisu imale pri ruci i niko ih nije nau~io kako da se njime koriste.

U {kolama se deca podu~avaju da je napredak ljudskog dru{tva pre svega vezan za razvoj centralizovane mo{i manjine koje navode ve}inu na prinudni rad i prisilnu {tednju upotrebom nasilja – oru`jem i mitologijom patrijarhalnog autoriteta. A {ta ako je istina upravo suprotna? Ako je, umesto toga, progres ljudskog dru{tva oduvek dolazio {epaju}im hodom, protivno volji patrijarhalno-vojniskog ustrojstva? Ratni~ko dru{tvo i kulturna smrti bili su istorijski izbor. Danas imamo druge izbore na raspolaganju, iznova se vezuju}i za gubitni~ka ali ne i zauvek i{~ezla iskustva. Tvrđoglavo narodno pa-

m}enje, preko istorije represija i bede, nije nikada dozvolilo da se izgubi veza sa idejom, mada bledom i zamu}enom, o dru{tvu bez robova i gospodara, kojem su posve}eni davali mitsko ime "zlatno doba".

Predstava Sibile koja simbolizuje alternativu i razli~itost, suprotstavljene mo{i "efikasnih" (efikasnost {panskih konkvistadora koji poni{tavaju civilizacije ameri~kih Indijanaca zahvaljuju}i vatrenom oru`ju, ili vojna efikasnost teroristi~ke grupe da se nametne gomili miroljubivih gra|ana) nastavlja da izaziva podsticajno kolebanje u upori{tima potla~ene autonomije i povre|enog dostojanstva. Sve hegemonisti~ke kulture imale su posla s njom, manipuli{u}i njome i deformi{u}i je u svojoj nemo}i da je sasvim potisnu: od prizora Sibile rimske koji je od nje stvorio *magna mater*, preko one hri{tianske koji je u~inio "devi~anskom prorocicom", feudalne Sibile u kojoj se ogleda isku{enje ~ulnosti i ljudske ne`nosti, do renesansne predstave u kojoj je obele`ena kao ve{tica i pripisane joj misteriozne i vol{ebne mo{i.

Budu}i istori~ari govori}e o na{em vremenu kao o nekakvoj primitivnoj epohi koju je jo{ uvek karakterisalo ljudsko `rtvovanje. Jo{ uvek se prihvata ideja da progres ima svoju cenu koja se napla}uje brutalno okon~anim ljudskim `ivotima i da siroma{ni moraju umreti u patnji i mukama ne bi li se iskupili za ko zna ve} kakve grehe. Sve to je toliko ukorenjeno u na{im kulturama da se, svakako daleko od puke slu~ajnosti, u sferi me|unarodne politike daje legitimitet bezumnoj filozofiji institucionalne odmazde sa naukom

i tehnologijom daleko više usmerene na produkciju smrti nego `ivota.

Nasuprot tome, zajedni{tva ~ije su Sibile bile verni izraz (po obavljanju prvog kompletnog popisa stanovni{tva, odmah nakon ujedinjenja Italije, u visoravnima oblasti Marke otkriveno je 137 “zajednica” matrijarhalnog tipa) nisu smatrane neophodnom, niti korisnom ljudsku `rtvu u bilo kojem od njenih anti-kih ili modernih oblika: od smrtno kazne i programiranog masovnog pogubljenja u uslovima rata, do mitske predstave `rtvenog jarca (u kojoj se prepoznaju statisti) i teorije odmazde (posebno drage vojsci, teroristima i mafija{ima).

Parabola Isakove `rtve mogla je da nastane samo u kakvom ekskluzivno mu{kom klubu. [tavi{e, idu}i put kada Svevi{nji (ili bilo koji od svevi{njih koji u ovom istorijskom ~asu raspola`u izvr{nim mo}ima) bude poslao po Avrama nebi li od njega tra`io da prekolje sina, u njegovo ime posla}emo Avramovu `enu Saru pa da vidimo kako }e se Svevi{nji sna}i i ho}e li se usuditi da joj predlo`i istu stvar.

Ako osmotrimo linijski trag koji je za sobom ostavila parabola proistekla iz “sibilske” kulture – nama prenesena kroz se}anja pastira i seljaka, isceliteljki i ple-

tilja sa planina – prime}ujemo da one nikad nemaju u sebi kvalitet okrutnosti i `rtvovanja prisutan u pri~ama o `rtvama i super-silama. Taj trag }e govoriti o figuri `ene, slobodne i mudre, pri-a}e pri-u o kova-u i zemljoradniku. Izokrenu}e mu{ku perspektivu zvani~ne kulture, stvaraju}i od vra~are Alcine simbol gra|anskog `ivota, stvaraju}i od naoru`anog viteza simbol ru`ne i nedozrele li-nosti i ponudi}e predstavu o Bogorodici kao `eni pobunjenici koja ne prihvata sopstvenu sudbinu dodeljenu joj na “visokom mestu”, bez ikakve konsultacije s njom samom. Za{to se onda ne upitamo imaju li Sibile jo{ ne{to ~emu bi danas mogle da nas nau~e? Ja mislim da mogu, primite ovo kao re~ jedne ve{tice!

Ako pa`ljivo posmatramo savremeni svet, demontiraju}i la`ne mitove, mo`da }emo uspeti da bolje razumemo smisao stvarnosti koja nas okru`uje i mo}i da odaberemo orijentir za iznala`enje verodostojnijeg na~ina poimanja stvari.

Joice Lussu

Esej iz “Istorija svih” (“Storia di tutti”), Sveske iz nau~nog studija Piero Calamndrei, 1999.